

Clemente, lib. 2 Constitut., cap. 37, et lib. 8, cap. 20; et ex Dionysio., c. 3 de Eccl. Hier., part. 2. Et (quod maxime urget) Anacletus Pap., epist. 4, et habetur in cap. Episcopus, de Consecr., dist. 4, significat hoc fuisse præceptum Apostolicum: *Peracta, inquit, consecratione omnes communicent, qui noluerint Ecclesiasticis carere liminibus, sic enim et Apostoli statuerunt, et S. Romana tenet Ecclesia;* cui decreto consonat canon 10 Apostolorum: *Omnes fideles, qui ingrediuntur Ecclesiam, et Scripturas audiunt, non autem perseverant in oratione, nec sanctam communionem percipiunt, velut inquietudines Ecclesie commovent, et convenit communione privari;* et nunc etiam dicuntur Æthiopes sub Preste Joanne hanc servare consuetudinem; nam quotidie una tantum dicitur Missa, cui omnes, qui assistunt, communicant. Nihilominus certa res est, ex hoc solo capite nunquam oriri communicandi obligationem, præsertim ex vi juris divini. Primo enim ita definit Concil. Trident., sess. 22, cap. 6, et can. 8. Secundo, universalis usus præsens Ecclesiæ hoc satis approbat. Tertio antiqua decreta, quæ approbant communionem certis temporibus factam, hoc sufficienter docent, ut patet ex Concilio Elibertino, in cap. Omnis homo, de Consecr., dist. 2, et ex Fabiano Papa in cap. Etsi non frequentius, de Consecr., dist. 2, et ex Concilio Toletano I, cap. 43; nam tempore, quo illa decreta servabantur, non prohibebantur fideles plures Missas audire, quamvis in eis non communicarent, sed ter tantum in anno. Ubi adjungere etiam possumus illud Pauli, 4 ad Cor. 11: *Probet autem seipsum homo, et sic de pane illo edat, et de calice bibat, etc.;* loquitur enim ibi de fidelibus, qui ad Ecclesiam Christi convenient, et eam probationem in iis non requirit, ut Missæ sacrificio assistant, sed ut communicent cum devotione et dispositione tanto sacramento debita, et ad illud rite sumendum plane necessaria; non ergo necesse, haec duo esse semper conjuncta. Ultimo, nullum est fundamentum probabile ad hanc obligationem inducendam. Primum enim fundamentum hæreticorum nullius momenti est; nam licet Christus dixit: *Hoc facite, non tamen dixit: Hæc omnia simul facite, neque eodem modo quod omnes circumstantias extrinsecas et accidentarias, alias nunquam esset sacrificandum nisi coram duodecim, et omnibus communicantibus;* item oportet semper nocturna hora id facere; item nunquam lice-

ret ex præconsecratis communicare extra sacrificium, quod etiam est contra usum Ecclesiæ.

10. Ad secundum respondetur, assistentes sacrificio Missæ, offerre quidem, non per se, sed per sacerdotem; unde satis est, quod ipse etiam sacerdos sacrificium consumat, populus autem spiritualiter participet, sicut et offert, ut Concilium Tridentinum indicavit. Ad tertium respondetur, primo non omnem antiquam consuetudinem ortam esse ex præcepto juris divini, sed ex fervore et sanctitate fidelium, quod ipsemus usus ostendit, quando illa consuetudo facile mutata est, absque perturbatione vel schismate orto in Ecclesia, sed potius Ecclesia utrumque approbante, pro diversa temporum ratione; fieri autem potuit ut pro aliquo tempore consuetudo illa præceptum humanum induxerit, quod postea fuit immutatum, ut sentit D. Thomas hic, art. 10, ad 5, propter verba Anacleti, supra citata; quamquam non dicit fuisse præceptum communicandi in omnibus Missis, sed quotidie; ex quo potest novum confici argumentum. Quia communicare sæpius eodem die nunquam fuit in Ecclesia usitatum; audire autem plures Missas semper licuit. Ergo non est præceptum, ut omnes, qui Missam audiunt, in illa communicent; nec tale præceptum, etiam Ecclesiasticum, unquam fuit, sed ad summum communicandi quotidie; et ita etiam explicat hoc præceptum Durandus in 4, dist. 12, et significat Ruard., art. 45. Et ita potest exponi Chrysostomus in principio citatus, quamquam multa ibi per exaggerationem, concionantium more, dicta esse videantur; omnia tamen eo tendunt, ut terreat, et reprehendat eos, qui in pravo statu sæpius ad Missas audiendas accedunt, non quia hoc per se absolute malum sit, sed quia est pericolosum et indecorum; unde inter alia inquit: *Hæc non ut temere communicetis, dico, sed ut vos dignos reddatis.* Item reprehendit eos, qui nunquam, vel rarissime, non vero eos, qui non semper communicabant, cum Missæ assistebant. Addo etiam, probabilissimum esse, illam consuetudinem nunquam obligasse omnes fideles ad communicandum quotidie, tum quia verba Anacleti potius sonant, referenda esse ad omnes, qui Missæ assistunt; sed ostensum est, consuetudinem nunquam ad hoc obligasse omnes fideles. Unde Dionysius citato loco solum dicit: *Sacerdos et ipse communicat, et alios, ut communicent, hortatur,* quo verbo satis indicat, non fuisse præcep-

tum; tum etiam quia multi graves auctores censent, verba Anacleti non esse intelligenda absolute de omnibus fidelibus, sed de clericis qui sacerdoti ministrabant, ut Alensis, 4 part., quæst. 51, membro 4, art. 2; Hosius, in Confess., cap. 41; Turrianus, lib. 4 pro canon. Apostol., cap. 22; et est satis consentaneum intentionem Anacleti; nam de his specialiter loquebatur in illa epistola prima, et cum dicit Apostolos sic statuisse, citat canon. 9 Apostolorum, qui sic habet: *Si quis Episcopus, aut presbyter, aut diaconus, vel quilibet ex sacerdotali catalogo, facta oblatione, non communicaverit, aut causam dicat, ut si rationalis fuerit, veniam consequatur, aut si non dixerit, communione privetur.* Ubi constat, sermonem esse tantum de clericis, et adhuc de illis non fuisse absolutum præceptum, sed ubi rationabilis causa non interveniret; ut si aliquis eodem die jam communicasset, sufficientem causam haberet non communicandi iterum, quamvis posset iterum ministrare; et fortasse ob hanc causam præceptum erat in Concil. Altisiodor., cap. 19, clericis, ut jejuni ad ministerium altaris accederent, quia nimis in Missis communicatur erant; tamen hoc totum jam est consuetudine abrogatum. Alter autem canon Apostolorum ibi citatus revera difficultis est; unde Glossa in cap. Omnes fideles, de Consecr., dist. 4, exponit, esse intelligendum non de his qui in eadem Missa non communicant, sed de his qui temporibus statutis non communicant; nam absolute est sermo de his qui ingrediuntur Ecclesiam, et Scripturas audiunt, non autem perseverant in oratione, nec sanctam communionem percipiunt; et in decretis collectis a Martino Brachar., in 83, sic expressius legimus: *Si quis intrat Ecclesiam Dei, et sacras Scripturas audit (vel, non audit, ut habet alia lectio), et pro luxuria sua avertit se a communione sacramenti, et in observandis mysteriis declinat constitutam regulam disciplinx, illum talem projiciendum de Ecclesia Catholica esse decernimus.* Non ergo est ibi sermo de his qui non communicant in Missa, quam audiunt, sed de his qui absolute se præbent communione indignos, etiam legitimis temporibus. Quod in Antioch. Concil., cap. 2, clarissimum dicitur: *Qui sanctam Eucharistiae participationem propter aliquam insolentiam aversantur.* Imo alia lectio sic habet: *Aversantur etiam factam assumptionem Dominici sacramenti secundum aliquam propriam disciplinam.* Quo verbo insinuat, fuisse aliquos, qui

nolebant cum cæteris in oratione et sacramentis communicare, sed tantum in Scripturis audiendis, et contra eos editum esse canonem illum. Alia vero lectio illius canonis Apostolici sic habet: *Quicumque fideles ingreduntur et Scripturas audiunt, in precatione autem et sacra communione non permanent, ut Ecclesiæ confusionem afferentes segregari oportet.* Ubi non est sermo de non communicantibus, sed de his qui non assistunt integro sacrificio usque ad consummationem.

44. Ad fundamenta contrariæ sententia. — Ad fundamenta in principio posita pro contraria sententia respondetur, modum obligationis hujus præcepti divini non esse sumendum ex nuda forma illorum verborum: *Nisi manducaveritis;* sed adjuncto usu Ecclesie, qui est optimus legum interpres, et considerata etiam natura et materia talis præcepti, in qua re non sunt similia, que de baptismo et confessione ibi afferuntur; illa enim præcipiuntur solum ut media necessaria ad tollendam culpam, que unico actu perfecte tollitur; baptismus etiam datur per modum generationis, que una tantum est, et confessio per modum judicii, et Deus non judicat bis in idipsum; Eucharistia vero ad nutritiōnem datur, que uno actu non perficitur. Ad confirmationem jam declaratum est, quomodo possint tempora obligationis hujus præcepti designari, quia non in omnibus præceptis affirmativis spectanda est æqualis necessitas, ut eorum urgeat obligatio.

42. Ad ultimam confirmationem, negatur sequela, nimis, non posse Ecclesiam aliquem privare viatico in articulo mortis, quia in hoc ipsa non violat prædictum jus divinum; nam, licet homo obligetur jure divino suscipere viaticum, tamen hoc jus non obligat Ecclesiam, ut semper det; potest ergo ex causa negari, vel in peñam, ad aliorum correctiōnem, vel ob majorem sacramenti reverentiā; sicut etiam tenetur homo sumere cibum ad conservandam vitam corporis, et tamen ex justa causa potest illo privari. Quanquam autem hoc ita sit, tamen regulariter non expedit, ut Ecclesia tam gravi censura et peñam utatur; potest enim esse animarum saluti valde nociva, et ideo revocati sunt illi antiqui canones, ut Innocentius loco citato docuit; et in cap. Super eo, de Hæreticis, in 6, viaticum dari præcipitur hæreticis relapsis, ante ultimum supplicium, si sufficientia signa fidei et poenitentiae dederint; et c. Quæsitum, 43, quæst. 2, idem servandum præcipitur cum

alis qui propter alia delicta morte plectuntur; et idem nuper praecepit Pius V, motu proprio edito anno 1569, qui in Hispania receptus est; et lege regia idem est confirmatum, quia revera prior consuetudo nulla sufficiente ratione fundabatur.

SECTIO IV.

Quam frequens usus Eucharistiae licitus sit, et consulendus.

1. Nulla frequentia in Eucharistiae usu jure divino est prohibita. — Explicimus hactenus quae frequentia ut minimum necessaria sit ex praecepto divino in usu Eucharistiae. Superest explicandum, an aliqua etiam frequentia sit nimia, et jure divino, vel animarum saluti contraria, et consequenter, quae sit licita, et consulenda.

2. Dico primo: nullus Eucharistiae usus propter solam frequentiam videtur jure divino prohibitus. Probatur, quia frequentissimus usus videtur quotidianus, et tamen hic nec divino, nec Ecclesiastico jure prohibitus est, ut per se patet, tum quia nullibi est talis prohibitio, et Christus absolute dixit: *Hoc facite, vel: Quotiescumque manducabis panem hunc; tum etiam quia olim fideles quotidie communicabant, ut insinuatur Actor. 2, verbis illis: Erant perseverantes in doctrina Apostolorum, et orationibus, et communicatione fractionis panis, id est Eucharistiae, ut omnes exponunt; qui etiam intelligunt, communionem fuisse quotidianam, sicut orationem, et doctrinam. Hoc etiam ostendit consuetudo, de qua in precedente sectione dicebamus, communicandi in Missa, quam singuli fideles audiebant; nam inde fit, sicut usus audiendi Missam quotidianus est, et ita communicandi fuisse; quod etiam constat ex Hieron., epist. 28 ad Lucinum, ubi servatam dicit eam consuetudinem in Ecclesia Romana; eamque laudat Basil. in epistola ad Cæsarium Patriitiam; quamvis etiam dicat sufficere quartu in hebdomada communicare, et festis diebus. Colligitur etiam ex Tertull., lib. 2 ad Uxorem, cap. 5, in illis verbis: Non sciet maritus quid secreto ante omnem cibum gustat, et si sciverit panem, non illum credit esse qui dicitur. August. ejusdem consuetudinis meminit, lib. 2 de Serm. Dom. in monte, c. 21, et serm. 27 de Verbis Domini, et epist. 121 ad Probam, ubi in verbis Dominicae orationis: Panem nostrum quotidianum, Eucharistiam intelligit, quae sumpsit ex Cypr. in ejusdem*

orationis expositione, qui addit non parvi esse detrimenti, a quotidiana communione abstinerere; vel ex Ambros., lib. 5 de Sacram., cap. 4, dicente: *Si quotidianus est panis, cur post annum illum sumis? quotidie accipe, ut quotidie tibi prospicit; sic vive, ut quotidie merearis accipere.* De eadem relate scribit Chrysost., hom. 17, et 61 ad Populum, ubi praesertim reprehendit eos, qui per annum differunt communionem. Epiphan. vero, in compendio doctrinæ, solum refert consuetudinem communicandi feria quarta, Sabbatho, et Dominica; significat vero hanc frequentiam fuisse præceptam, majorem tamen prohibitam. Justin. vero, Apolog. 2, tantum indicat, communem totius populi consuetudinem fuisse singulis diebus Dominicis communicare. Tandem Ignatius, epist. ad Ephes., indefinite consultit: *Date operam, ut frequentius congregemini ad Eucharistiam.*

3. Satisfit objectioni. — Dices, saltem esse jure divino prohibitum saepius eodem die communicare. Respondetur hanc prohibitionem ex jure humano colligi, ut constat ex D. Thom. in 4, d. 12; Paludan., Durand., et aliis; et Alensi, 4 part., quæst. 52, membro 3; Gabriel., lect. 87 in canon.; scilicet, ex cap. Consulisti, de Celebrazione Missar., et cap. Sufficit, de Consecrat. dist. 1, in quibus de sacerdotibus sacrificantibus sermo est, et inde sumitur argumentum ad laicos communicantes, quam collectionem usus Ecclesiæ approbavit, et præcepto confirmavit; præcipue ob reverentiam tanti sacramenti, ne scilicet, ob nimiam frequentiam vilescat; et D. Thomas addit mysticam congruentiam, scilicet, ut saltem per unicam unius diei communionem unitas et sufficientia passionis Christi represententur. At vero, stando in solo jure divino, nulla est talis prohibitio, quia nec scripta est, nec tradita, nec sola ratione probari potest; et ex eisdem juribus potest sumi proportionale argumentum, quia saepius eodem die sacrificare, non est prohibitum jure divino; ergo nec communicare. Unde, sicut Papa dispensat interdum, ut aliquis eodem die saepius sacrificet, ita posset dispensare in iterata communione extra sacrificium; non est ergo prohibitum jure divino. Dices: ergo nec singulis horis communicare, vel etiam saepius eadem hora. Respondetur verum esse, de tota hac re, positivo jure divino nihil declaratum esse, sed prudentiæ, quam jus ipsum naturale dictat, relinqui, quæ dictat, ea cavenda esse, quæ contemptum, vel irrisiōnem sacramenti pa-

rere possunt, et ideo Ecclesiastica providentia in his modum et ordinem adhibuit.

4. Dubiolo respondetur. — Quæri autem obiter potest, an in aliquo casu possit nunc aliquis bis in die communicare, extra sacrificium, de quo postea dicemus, non obstante Ecclesiæ prohibitione. Sylvester, verbo Missa 1, quæst. 7, negat unquam licere. Sed excipiendum est casus, in quo, ad impediendam injuriam hujus sacramenti, vel irreverentiam, id sit necessarium, ut, v. gr., ne in manus haereticorum veniat, vel ne comburatur, aut in similibus, quemadmodum in superioribus de jejunio diximus; ratio enim eadem est; nam quod propter reverentiam sacramenti introductum est, non debet ita observari, ut in illius injuriam, vel irreverentiam ullo modo cedat; et ita merito sentit Angelus, v. Euchar. 3, n. 39, et Summistæ frequentius, et Palud. supra.

5. Difficultas endatur. — Tandem inquiri hic potest quomodo computandus sit dies, intra quem non licet bis communicare. Respondetur, a media nocte in medium noctem esse computandum, eodem modo, quo supra dictum est de jejunio, propter easdem causas, et propter Ecclesiæ usum, qui hoc satis declarat; sicut enim datur communio statim post medium noctem, etiamsi homo ante paucas horas aliquid comedisset, ita etiam dari potest, etiam si communicasset. Est enim advertendum, servato jejunio, et secluso scandalo, ac per se loquendo, in qualibet hora diei, posse hominem communicare, quia, licet frequentius soleat communio dari usque ad meridiem, quia illud est tempus opportunius, tamen nulla est lex, quæ ad hoc obliget, nec consuetudo hactenus ita introducta est, ut præceptum induxit, quod notarunt Angelus supra, et Sylvester, verb. Eucharistia 3, quæst. 14.

6. Secunda conclusio. — Dico secundo: generatim loquendo, consultius est frequentius communicare, quam rarius; magisque est in frequentiam, quam in raritatem inclinandum, considerando actum ipsum absolute, seu ex suo genere. Hæc est communis sententia Theologorum, D. Thom. hic, et in 4, dist. 12, quæst. 2, art. 1, quæstiunc. 2, ubi etiam Bonavent., Richard., Palud. et Gabr. ibi, et lect. 87 in can.; Adrian., quæst. 3 de Eucharist.; Petrus Soto, lect. 9 de Eucharist. Et sumitur ex Concil. Trident., sess. 13, c. 8, ubi ad frequentiam hortatur; et sess. 22, cap. 6, optat Sancta Synodus, ut in singulis

Missis fideles adstantes communicarent; atque ad idem conferunt dicta Sanctorum Patrum citata precedentē conclusionē, quibus addendus est Cyril., lib. 3 in Joan., c. 37, et lib. 4, cap. 17, ubi inter alia notat, solam dilationem per se non conferre ad meliore dispositionem, et regulariter contingere, ut, qui tarde accedunt, minus dispositi sint, quam qui frequenter. Chrysost. item multa de hac re scribit hom. 28 in 1 ad Cor., et inter alia dicit, semper esse tempus accedendi, si semper conscientia sit pura. Idem, hom. 4 ad Timoth., et orat. de S. Philogonio. Augustinus etiam, epist. 149, non præfert eum, qui ex reverentia abstinet, ei, qui ex devotione quotidie communicat; et de Eccles. dogm., c. 53, nec laudat, nec vituperat eum, qui quotidie communicat. Ambros. vero, 4 de Sacram., cap. 6, hoc etiam consultit; et similia multa sumi possunt ex Bernard. in serm. de Cœn. Dom.; nonnulla ex Hieronym., Apologia pro librīs contra Jovin.; et Gregor., hom. 22 in Evang.; Innocent., lib. 4 de hoc myster., c. 42. Rationes etiam sunt perspicuae. Prima, quia communicare digne per se bonum est; abstinere vero solum est bonum per accidens, vel ex defectu dispositionis, vel ut homo ad reverentiam excitetur; sed bonum per se præferendum ex genere suo est bono per accidens. Secundo, quia frequenter accedere est ex propensione charitatis; differre autem est ex negligētia, aut ex timore; sed per se loquendo melius est ex charitate operari, quam ex timore: ergo. Tertio, quia, qui communicat, cæteris paribus, excedit alium in fructu sacramenti ex opere operato; potest autem facile in aliis esse æqualitas, quia voluntas communicandi digne, ex se non est minus bona et meritoria, quam affectus abstinenti etiam ex reverentia; ergo ex suo genere illud est eligibilis. Quarto quia, si propter aliquid est interdum probanda abstinentia hujus cibi, maxime propter conservandam, vel concipiendam reverentiam seu devotionem; sed ad hoc ipsum non minus juvat ipse frequens usus, si prudenter fiat, et mediocri diligentia adhibita; nam et bona consuetudo juvat ad similes actus melius exercendos, et efficacia etiam sacramenti multum confert; ergo, simpliciter et generatim loquendo, favendum est potius frequentiæ, quam dilationi.

7. Tertia conclusio. — Dico tertio: in particulari non potest una regula dari de frequentia, quæ omnibus expedit, sed pro

diversitate statuum et morum id est prudenti arbitrio definiendum. Hæc conclusio tam per se nota est, ut non indigeat probatione. Ut tamen in re morali rationem aliquam insinuamus ad ferendum prudens judicium, videtur sane raro esse alicui consulendum, ut ordinaria consuetudine frequentius, quam octavo quoque die communicet. Ita significant Doctores citati; et ita sentiunt prudentes et experti viri in hac materia, et communis usus Ecclesiæ non parum favet. Ratio autem est, quia hoc modo, et sufficienter subvenitur fructui animarum; et ratio etiam habetur reverentiae debitæ sacramento; nam regulariter loquendo, tot sunt humanæ vitæ negotia, et impedimenta, quæ et animum distrahant, et tempus occupant, ut non possint homines frequentius accedere, cum debita dispositione, nec tantum temporis huic actioni dare, quantum par esset; hoc tamen semel in hebdomada præstare regulariter non est difficile; imo hinc sæpe eveniet, ut una communio, facta opportuno tempore, cum majori fiat fructu, quam plures sine debita præparatione et gratiarum actione. Advertit autem Bernardus supra, non esse omittendam hujusmodi frequentiam propter sola peccata venialia, neque quia homo minorem fervorem devotionis et charitatis in se sentire videatur, quia non est exiguis hujus sacramenti fructus, *quod in magnis peccatis impedit consensum, et in minimis sensum minuit*. Unde Bonav., lib. de Processu relig., processu 7, cap. 21, sic inquit: *Licet tepide, accedas fiducialiter, confidens de misericordia Dei, quia quo magis æger, magis indiges medico; et juxta hoc dictum, sunt expónenda verba, quæ ex Hilario referuntur de Consecratione, dist. 2, cap. : Si non sunt tanta peccata, ut excommunicetur quis, non se debet a medicina corporis et sanguinis Domini separare; id est, si non sunt mortaliter, vel si sunt, si jam est praemissa eorum confessio; reperiuntur autem illa verba apud August., epist. 148; et Beda, 4 ad Cor. 44. Non est autem negandum interdum posse hujusmodi frequentiam differri propter aliquam occasionem similem, ad conciliandam majorem reverentiam; id tamen potius esse debet rarum et extraordinarium, quam frequens; nec tanta debet esse dilatio, ut plus nocere possit, quam prodesse; ne forte alicui contingat illud Psalm. 101 : *Per cussus sum, ut fœnum, et aruit cor meum, quia oblitus sum comedere panem meum*. Denique ta est haec doctrina accipienda, ut non intel-*

ligatur, omnibus hominibus omnibusque statibus uniformiter applicanda; nam continentibus frequentius convenire potest, quam conjugatis, et religiosis, quam laicis; solum ergo assignamus regulam, quæ facilis potest fere in omnibus observari, qui timoratam conscientiam habent; reliqua prudentiae confessorum, et pastorum relinquenda sunt.

DISPUTATIO LXX.

DE PRÆCEPTO ECCLESIASTICO CIRCA USUM EUCHARISTIE.

Disputat. 32 de Euchar. — Omissa quæstione, an sit hoc præceptum, quæ in præsenti per se nota est, eadem fere occurunt de hoc præcepto declaranda, quæ de divino. Supponenda vero sunt verba legis latæ in c. Omnis utriusque sexus, de Poenitent. et remiss., quæ sunt fundamentum hujus disputationis. Omnis, dicitur, utriusque sexus fidelis, postquam ad annos discretionis pervenerit, semel saltem in anno confiteatur, suscipiens reverenter, ad minus in Pascha, Eucharistiæ sacramentum, nisi forte de proprii sacerdotis consilio ob aliquam rationabilem causam ad tempus ab hujusmodi perceptione duxerit abstinentium, alioqui et vivens ab Ecclesiæ ingressu arceatur, et moriens Ecclesiastica careat sepultura.

SECTIO I.

Quas personas obliget hoc præceptum.

1. *Soli fideles baptizati tenentur semel in anno communicare.* — Dico primo, solum obligare fideles baptizatos. Hoc constat primo ex verbis ipsius legis; nomine enim fidelium intelliguntur illi, qui fidem Christi et Ecclesiæ professi sunt per baptismum. Item, quia solum illi obligantur ea lege, qui possunt obligari ad confessionem, quando ea indigent; soli autem baptizati possunt obligari ad confessionem. Tandem hoc præceptum est pure Ecclesiasticum; sed potestas Ecclesiastica solum est super baptizatos; nam, de his qui foris sunt, nihil ad nos, ait Paul., 4 ad Cor. 5.

2. *Iisque non omnes, sed adulti.* — Dico secundo: hoc præceptum obligat omnes et solos fideles adultos. Patet ex verbis legis. Item, quia soli adulti sunt capaces proprii præcepti et obligationis; omnes autem illi indigebant hac Ecclesiastica determinatione præcepti divini. Unde nullus, cujuscumque

status existat, sive sit clericus, sive laicus, sive religiosus, sive sæcularis, ab hujus præcepti obligatione eximitur. Solum de Summo Pontifice dubitari potest, an hoc præcepto obligetur; sed quia dubium hoc in hac speciali materia non potest moraliter ad proxim revocari, et quia in eadem forma tractatur ab omnibus circa eamdem legem in materia de confessione, illud differemus eo usque.

3. Sed explicandum superest, quando incipiat homo hoc præcepto obligari. De qua re multa scribunt Theologi in 4, d. 9; D. Thom., quæst. 4, art. 5, quæstiunc. 4; Major, q. 2; Cajet. hic, art. 9; Soto, art. 44; Navarr., in Sum., cap. 21, n. 58; Summiſtæ, verbo Eucharist., et verbo Communio. Qui omnes in primis notant, quamvis verba hujus legis generatim loquantur de hominibus, postquam ad annos discretionis perveniant, simulque obligationem confitendi et communicandi conjungant, nihilominus non statim ac homo habet usum rationis, quo sit capax peccati mortalis, et obligationis confitendi, non statim (inquam) obligari hac lege Paschalis communionis, sed per aliquod tempus, vel etiam per aliquot annos posse ad confitendum, priusquam ad communicandum, obligari, tum quia verba legis sunt accommodate intelligenda, juxta genus materiæ; est autem magnum discrimen inter utrumque sacramentum; confessionis enim sacramentum magis necessarium est, et ex hac parte est anticipandum; Eucharistiæ vero est longe dignius, et ideo ad illius usum maturior ætas expectanda est, ut possit suscipiens convenientie devotione accedere, et graviori judicio inter hunc et alios communes cibos discernere; tum etiam quia in ipsomet verbis legis implicitè hæc differentia insinuantur; nam confessio absolute præcipitur, communio vero cum quadam ordine ad prudens judicium confessoris; omnes autem prudentes confessores judicant expedire, plus communionem, quam confessionem differri. Unde communi etiam usu Ecclesiæ ita hæc lex declaratur, quidquid Palud. sentiat, 4, dist. 40, quæst. 4, n. 25.

4. Deinde fere omnes in hoc conveniunt, non posse generaliter definiri hanc obligationem per hominum ætates, seu annorum numerum; nam, licet Soto dicat, hanc obligationem incipere duodecimo ætatis anno, quo tempore, inquit, incipiunt obligari homines aliis legibus Ecclesiasticis, tamen neque illud principium potest esse universale; quia non omnes pueri ea ætate habent omnino

perfectum rationis usum. Unde alii hoc extendent ad 14 et 15 annum; quod etiam non potest generaliter affirmari, quia ante hoc tempus, imo et sæpe ante duodecimum ætatis annum, sunt multi ita doli capaces, itaque instructi in rebus fidei, ut sine dubio obligentur hoc præcepto. Neque ratio generalis, quam secundo loco Soto posuit, video, quo fundamento niti possit, aut qua ratione id valeat universe affirmari; nam præceptum jejunii non obligat a duodecimo ætatis anno; præceptum autem abstinenti a carnis die prohibito sine dubio antea obligat, et idem existimo de præcepto audiendi Missam; non est ergo illa generalis regula. Dicendum igitur est, hunc ætatis terminum non posse indivisibiliter præscribi, sed ad summum dici posse, hunc terminum contineri posse a decimo usque ad decimum quartum ætatis annum, quia, moraliter loquendo, neque ante decimum incipit, neque ultra decimum quartum differtur hæc obligatio, sicut nec rationis usus. In hac vero ætatis latitudine solet esse magna varietas; alii enim citius, alii tardius ratione uti incipiunt, et ideo non omnibus simul incipit hæc obligatio; satisfaciet autem unusquisque, si parentum et confessorum judicium sequatur, quos debet consulere, cum dubitare incepit; ipsis vero debent puerorum capacitatem et judicium examinare, ut prudenter de eorum obligatione judicent. Ita fere D. Thom., Palud. et Major, locis citat.; Alens., 4 part., quæst. 49, membr. 4; Cajet., in Sum., verbo Communio; et Catechismus Pii V. Addit vero Soto, et mihi etiam probatur, non statim ac hi pueri perveniunt ad ætatem, in qua possunt licite communicare, ad id obligari, sed post aliquod tempus, verbi gratia, post unum et alterum annum; nam et usus Ecclesiæ ita videtur hanc legem declarasse; et rationi consentaneum est, ut Ecclesiæ non obliget, cum primum potest; sed facultatem concedat expectandi per aliquod tempus, vel propter majorem reverentiam sacramenti, vel propter majorem fructum recipientis, vel ne hi pueri facile exponantur periculo transgressionis; securius autem hoc fiet, si consilio confessoris fiat; sic enim non discordabitur, etiam a verbis legis.

5. *Quæsumus.* — *Solvitur.* — Quæres tandem, an hæc doctrina, quæ de præcepto Ecclesiastico data est, eodem modo solvenda sit respectu divini præcepti; nam in superioribus dubium hoc in hunc locum remisimus. Et quidem aliqui auctores simpliciter affir-